

Oude Kerk, 6 maart 2022

Eerste zondag van de Veertigdagentijd

ds. Johan Meijer

gelezen: Deuteronomium 5: 6-21 en Lucas 4: 1-13

titel: Het woord van liefde, vrede en recht...

overdenking

*Gemeente van onze Heer Jezus Christus,
lieve mensen van God,*

'Het Woord van liefde, vrede en recht, is in uw eigen mond gelegd, is in uw eigen hart geschreven'. Dat zongen wij als antwoord op de lezing van de Tien Woorden uit Deuteronomium 5. Een van de meer bekende liederen uit het Liedboek van 1973, en opgenomen in het Liedboek waaruit wij nu zingen. Een monumentaal lied van Jan Wit, waaruit die regel *'Het Woord van liefde, vrede en recht, is in uw eigen mond gelegd, is in uw eigen hart geschreven'*, mij meer dan ooit raakte in het nadenken over deze dienst en deze overdenking. Waarom? Omdat ik het als een grote uitdaging zag en zie om vandaag zinvolle woorden te spreken in de werkelijkheid waarin wij allen terecht zijn gekomen sinds het uitbreken van de oorlog in en rond Oekraïne. Het raakt ons wat wij zien en horen en het doet veel met ons. Er is angst over hoe het verder zal gaan, er is verontwaardiging over de agressor, er is medelijden met de slachtoffers en hun naasten, er is zorg om en voor de vluchtelingen, er is verwarring over al die signalen en berichten die elkaar ook nog vaak tegenspreken. Er is chaos en hoe lang zal die duren en hoe ver zal die strekken?

Waarom raken mij dan juist nu die woorden *'Het woord van liefde, vrede en recht, is in uw eigen mond gelegd, is in uw eigen hart geschreven'*? Hoe vaak heb ik ze al niet gezongen? Vaak, want in mijn jeugd werd dit lied heel vaak gezongen in diensten en ik koos het in de eerste jaren van mijn predikantschap ook vaak. De laatste jaren iets minder. Voor vandaag werd het aangereikt als liedsuggestie bij de Tien Woorden, en zonder twijfel nam ik die suggestie over. Midden in een tijd waarin we zoeken naar een houvast temidden van de verwarring en ontredde en de grote vraag wat we wel en niet kunnen vinden en wel of niet kunnen doen, midden in die chaos die er ook in ons hoofd en hart kan zijn, komen deze woorden naar ons toe. Wij mensen zijn zo geschapen dat wij het vermogen hebben om woorden van liefde, vrede en recht toe te laten en ons eigen te maken. Het zijn geen woorden van ver, ze kunnen landen in onze eigen harten en van harte geuit worden door onze eigen monden. Ze zeggen dat wij dragers zijn, kunnen zijn van die woorden en waarden, dragers en uitdragers. Niet te hoog, niet te diep, niet te ver: nee, wij kunnen het volbrengen.

Als wij ons allemaal aan de Tien Woorden zouden houden, die woorden die ons aangeboden en geboden zijn, dan zou de wereld er heel anders uit zien. Dan zouden we in harmonie kunnen leven met elkaar, elkaar het licht in de ogen gunnen, elkaar respecteren en de ruimte geven, niet te weinig en niet te veel. Dat zou een situatie zijn waarin onderlinge vrede de grondtoon is van het samenleven. Een werkelijkheid

waar mensen waardig leven konden en elk zijn naam in vrede droeg. Maar de werkelijkheid is anders, totaal anders en die werkelijkheid is er al zolang er mensen zijn op aarde. In de serie 'Het verhaal van Nederland' met Daan Schuurmans als gids komt dat overduidelijk naar voren. Er is geen periode zonder strijd geweest. Of dat in oertijden met stenen en bijlen ging, of later met zwaarden en lansen, of nog weer later met geweren, pistolen en kanonnen, en nog weer later met nucleaire wapens en tegenwoordig met cyber-wapens. De schaal van vernietiging is steeds groter geworden, de intentie erachter gaat terug op steeds het zelfde patroon: de strijd om grondgebied, de strijd om eigendom, de strijd om macht. Meer grond, meer eigendom, meer macht.

De duivel die Jezus op de proef stelt in de woestijn biedt het Jezus aan. Wil jij al die Koninkrijken van de aarde bezitten, dat kan, aanbid mij dan. Wil jij meer brood en voedsel, meer bezit zodat je nooit meer honger hebt, gebruik dan je toverkracht. Maar Jezus gaat niet met de duivel in zee, Hij weerstaat het aanbod van Satan, en blijft trouw aan de basisprincipes die in zijn hart geschreven staan en Hij laat zich niet van de kaart brengen. Hij blijft standvastig volhouden aan de woorden van liefde, vrede en recht, die God hem in de mond gelegd heeft en in Hem zijn hart geprent heeft. Nu zou je kunnen zeggen: Jezus kon dat om dat hij volmaakt was. Jezus was een en al goed, dus die kon toch geen slechte dingen doen? Het kostte Jezus geen moeite om de duivel af te wijzen met zijn glibberige, krijsende en verleidelijke aanbiedingen daar in dat brandend zand en een verloren land en een leven vol gevaar. Als wij zo redeneren en Jezus hoog boven ons op een voetstuk zetten, doen wij geen recht aan wie Hij was. We doen dan net of zijn bovenmenselijke heldenkracht zo ver bij ons vandaan staat dat wij nooit en nooit dezelfde keuzes kunnen maken als Hij deed. Maar wat denk je? Zou de honger van veertig dagen geen invloed hebben gehad op zijn gevoelens? Zou de verleiding niet een rol gespeeld kunnen hebben in zijn leven? Zou zijn menselijkheid hem niet in verwarring hebben gebracht? Hij was toch ook totaal van de kaart toen vriend Lazarus gestorven was, Hij weende toch ook om het lot van Jeruzalem en was Hij toch ook doodsbang om de vooravond van het lijden en sterven dat Hem te wachten stond?

De evangelisten vertellen ons het verhaal over de beproevingen in de woestijn om Jezus in zijn menselijkheid te tekenen en om te laten zien dat een mens in staat is om goede keuzes te maken. Zij roepen op om Jezus te volgen in de overtuiging dat wij mensen in staat zijn om het goede te kiezen en te doen. Wij zijn daar toe in staat! En dat is wat mij zo raakt aan die regel uit dat lied van Jan Wit: *het woord van liefde, vrede en recht is in uw eigen mond gelegd, is in uw eigen hart geschreven*. Het is het tegenovergestelde van wat mensen ingeprent is dat wij zondig zouden zijn en tot niets goeds in staat. Als je dat maar krachtig genoeg indoctrineert, gaat een mens dat vanzelf geloven en dat gebeurt ook. En dat kan je heel passief maken, en het gevoel geven dat je toch niks kunt, dus ook niet hoeft. Maar wij kunnen dus wel degelijk iets, en wij hoeven ook wel degelijk iets. Door om te beginnen te gaan aannemen dat wij in principe wel de vaardigheden en talenten hebben tot het doen van liefde, vrede en recht. En door ons niet van de kaart te laten brengen. Maar dat is nou precies wat duivels en agressoren en propagandisten steeds maar weer proberen: ons van de kaart brengen en ons te verwarren. En dat doen ze uitermate geraffineerd en gewiekst. Verdeel en heers, zet mensen tegen elkaar op, verspreid nepnieuws, beïnvloed ze met cybertechnieken en nepwetenschappers. Dat is ook

precies wat de duivel die Jezus beproeft inzet. Een methode om iemands moreel te breken, om iemand van de sokken te blazen. Duivel gaat terug op het greekse woord Diabolos, dat betekent zoiets als tweespaltzaaier, uitelkaardrijver, verwarringschepper. Gladde praatjes als met de gespleten tong van een slang.

Het komt er op aan dat we met de gaven die ons ingeschapen zijn, de gaven van liefde, vrede en recht, proberen op onze voeten te blijven staan. En te proberen niet het oor te laten hangen dat al die stemmen die onvrede en haat en onrecht verkondigen. En daarvoor hebben we ons geloof nodig, het geloof dat wat God ons gezegd heeft en aangeboden onze kracht kan zijn, ons houvast. Niet alleen in goede en mooie tijden, maar misschien wel vooral als ons leven beproefd wordt, als wij in de woestijn zijn, als alles duister lijkt. En dat we daarvoor de hulp van God kunnen aanwenden, dat we proberen dicht bij God te blijven en ons blijven laten voeden door Zijn woord, dat gezicht kreeg in Jezus.

*Gij hebt uw woord gegeven
nog voor ik U iets vroeg.
Dat is voor heel mijn leven,
ja voor de dood genoeg.
Uw woord is daad, o Vader,
werd brood in de woestijn,
werd mens en is mij nader,
dan wie mijn naasten zijn.*

*Nu ik U heb gegeven
mijn woord op deze dag,
geef dat met heel mijn leven
ik daarvoor instaan mag,
dat ik het in mijn daden
waarmaak aan iedereen.
Maak zichtbaar uw genade
door mij en om mij heen.*

*God, die uw Woord gegeven,
uw Zoon gezonden hebt
en naar zijn beeld het leven
van wie U kent herschept –
wees door uw Geest met allen
die hebben ja gezegd,
dat zij die staan niet vallen.
Maak Gij ons trouw en echt.*

Amen